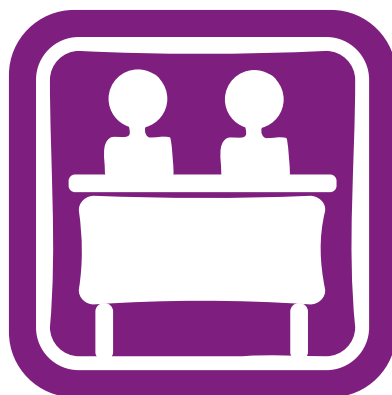

Edukacja mieszkańców

W artykule opisano sposoby organizowania edukacji informatycznej dla mieszkańców gmin wiejskich, które dobrze sprawdziły się w trakcie realizacji programu „Wieś aktywna. Budowanie społeczeństwa informacyjnego **e-VITA**”. Przedstawiono proste metody określenia zakresu i tematyki szkoleń niezbędnych z perspektywy przyjętych celów informatyzacji. Przedstawiono także skuteczne narzędzia promocji prowadzonych kursów.

Rola edukacji w informatyzacji

Doświadczenia zdobyte przy realizacji programu **e-VITA** wskazały, że znaczna część dorosłych mieszkańców wsi ma trudności w posługiwaniu się komputerami. Aktywność osób, które korzystają z Internetu, ogranicza się najczęściej do szukania informacji. Znacznie mniej osób korzysta z bardziej zaawansowanych usług cyfrowych. Nieliczne osoby potrafią aktywnie publikować własne oferty czy świadczyć usługi przez Internet. Doprowadzenie Internetu nie wystarczy, by doprowadzić wiedzę i nowe możliwości rozwoju. Do tego potrzebne jest zorganizowanie w gminie odpowiedniego systemu szkoleń dla mieszkańców.

Jak organizować edukację informatyczną na wsi?

Jak w sposób efektywny organizować szkolenia w gminie? Co zrobić, jeśli mieszkańcy z różnych powodów nie mają motywacji do podjęcia nauki? Doświadczenia programu **e-VITA** wskazały na kluczową rolę rzetelnego rozpoznania potrzeb edukacyjnych.

Badanie potrzeb szkoleniowych

Trafne rozpoznanie potrzeb to warunek motywacji i zaangażowania w proces kształcenia. **Metoda e-VITA** rekomenduje wypracowywanie programów szkoleniowych na podstawie danych zebranych w czasie spotkań informacyjno-konsultacyjnych z mieszkańcami. Badanie potrzeb szkoleniowych stanowi element analizy lokalnych problemów, prowadzonej w ramach tych spotkań. Mieszkańcy, dyskutując o gminnych problemach, chętnie mówią o barierach i ograniczeniach, utrudniających ich rozwiązanie. Wskazują przy tym różne deficyty własnych umiejętności. Na tej podstawie można określić, czego, po co i w jaki sposób powinni się nauczyć, by efektywnie wykorzystać Internet w poradeniu sobie ze wskazanymi problemami. Dotyczy to zarówno obsługi komputera, korzystania z Internetu, jak i innych obszarów wiedzy, związanej z prowadzeniem firmy, szukaniem pracy itd.

Przykład:

Tab. 6. Fragment „Analizy problemów lokalnych” wypracowanej w czasie gminnego spotkania informacyjno-konsultacyjnego w ramach programu e-VITA.

Problem	Zasoby	Bariery
Za mało turystów korzysta z naszych kwater agroturystycznych.	Jest strona internetowa, na której znajdują się informacje o kwaterodawcach	Nieaktualne informacje zniechęcają turystów. Przyczyna – kwaterodawcy nie wiedzą, jak aktualizować swoje oferty.

Motywy podejmowania nauki

Dane ze spotkań informacyjno-konsultacyjnych, zorganizowanych w gminach w ramach programu **e-VITA**, wskazują, że mieszkańcy zgłaszają się na szkolenia najczęściej z następujących powodów:

- „Nie umiem sobie z tym poradzić”

Mieszkańcy dostrzegają konieczność podjęcia określonego działania niezbędnego do rozwiązania danego problemu, poradzenia sobie z jakąś niedogodnością dnia codziennego, i stwierdzają, że brakuje im określonej umiejętności.

Przykład:

W jednej z gmin na stronie internetowej stworzonej w programie **e-VITA** uruchomiono forum dyskusyjne, na którym mieszkańcy mogą wypowiadać swoje opinie i pomysły dotyczące m.in. zagospodarowania gminnych terenów rekreacyjnych. Wielu mieszkańców nie mogło zgłosić swoich propozycji, ponieważ nie potrafiło korzystać z forum.

- „Chcę mieć to, co inni”

Mieszkańcy dostrzegają, że inne osoby w ich otoczeniu sprawniej radzą sobie z określonymi działaniami i chcą posiadać podobne umiejętności i kompetencje. Tego typu potrzeby szkoleniowe tworzą się też w wyniku poznania sposobów wykorzystania Internetu w innych, lepiej z informatyzowanych środowiskach w Polsce i na świecie. Wiedza „jak to robią inni”, poznanie konkretnych przykładów, dobrych praktyk, motywuje do nauki, żeby „nie być gorszym”.

Przykład:

Wypowiedzi ze spotkania informacyjno-konsultacyjnego z rolnikami:

„Są informacje o dotacjach w Internecie, ale ja nie wiem, jak się do nich dostać. Komputer stoi w domu, a ja muszę czekać na syna, bo tylko on u nas w domu umie go obsługiwać”.

„Muszę jeździć do Gminnego Centrum Informacji i tam prosić, żeby mi wydrukowali formularze na dopłaty. Teraz mam Internet bliżej, w świetlicy, i chciałbym sam sobie radzić”.

„Słyszałem, że rolnicy spod Łomży korzystają z takiej giełdy przez Internet, i to sobie chwala, to i ja się zainteresowałem Internetem”.

- „Wymagają, żebym umiał”

Otoczenie stawia mieszkańcom wsi wymagania dotyczące różnych umiejętności. Pracodawcy, klienci, instytucje oczekują nowych kompetencji, które warunkują podjęcie współpracy. Uczestnicy spotkań informacyjno-konsultacyjnych opowiadają o konkretnych sytuacjach, w jakich spotkali się z tymi oczekiwaniami. Bezpośrednie doświadczenia uczestników spotkań są uzupełniane o analizę wymagań w ofertach pracy pojawiających się w Powiatowym Urzędzie Pracy, wymagań wyższych uczelni, oczekiwań klientów kwater agroturystycznych itp.

Przykład:

Wypowiedzi uczestników gminnego spotkania informacyjno-konsultacyjnego zorganizowanego w ramach programu **e-VITA**:

„Jestem księgową po urlopie wychowawczym. Pracodawcy wymagają obsługi konkretnych programów księgowych, śledzenia zmian przepisów w Internecie. Jeśli nie będę tego umiała, nie mam szans na powrót do pracy”.

„Trzeba umieć sobie poradzić na stronie internetowej uczelni. Trzeba wiedzieć, jak sprawdzić plan zajęć. Wykładowcy wymagają, żeby składać prace zaliczeniowe przez Internet, nie chcą, żeby im przywozić prace”.

„Turyści są coraz bardziej wygodni, chcą wiedzieć wszystko z góry. Najlepiej przez Internet poczatować z właścicielem. Moje dzieci wyjechały, więc chyba sama muszę się tego nauczyć”.

Inne motywy podejmowania szkoleń, rozpoznane w trakcie spotkań informacyjno-konsultacyjnych:

- „warto się nauczyć czegoś nowego, bo wszystko może się kiedyś przydać”,
- „inni poszli na szkolenie, to i ja pójdę”,
- „trzeba korzystać z każdej okazji, jeśli dają coś za darmo”.

Motywy tego rodzaju mają najczęściej mniejsze przełożenie na wykorzystanie wiedzy w praktyce. Umiejętności niećwiczone stosunkowo szybko ulegają zapomnieniu. W przypadku konieczności wykorzystania danej umiejętności w konkretnej sytuacji, zwykle

proces szkoleniowy należy powtórzyć, choć w zmniejszonej liczbie godzin.

Przygotowanie do samokształcenia przez Internet

Badanie potrzeb szkoleniowych jako jeden z elementów analizy problemów lokalnych pozwala na powiązanie szkoleń informatycznych z innymi potrzebami edukacyjnymi mieszkańców wsi (zaspokajaniem deficytów w wiedzy prawnej, ekonomicznej, zarządzania firmą itp.). W szkoleniach organizowanych w gminach mieszkańcy zdobywają umiejętności w zakresie obsługi komputera i korzystania z Internetu. Lokalne szkolenia informatyczne mają na celu wprowadzenie mieszkańców na ścieżkę dalszego kształcenia przez Internet. Kształcenie zdalne jest znacznie trudniejsze. Wymaga o wiele większej samodzielności i samodyscypliny. Jak wskazują doświadczenia *e-learningu*, prowadzonego w ramach programu **e-VITA**, dużym problemem dla uczestników kursu jest komunikacja za pomocą tekstu pisanego na forach dyskusyjnych. Znacznie łatwiejsze dla mieszkańców wsi byłyby formy kształcenia oparte na telefonii internetowej, a w przyszłości telewizji internetowej.

Kształcenie przez Internet to kwestia szczególnie ważna w gminach wiejskich ze względów ekonomicznych. Koszty związane z dojazdami do szkół i uczelni są często barierą nie do pokonania. Nauka przez Internet jest tańsza. Daje też możliwość dostosowania czasu nauki do specyficznej sytuacji uczącego się (godzin pracy zawodowej, indywidualnego tempa przyswajania wiadomości itp.). Najlepszym rozwiązaniem dla mieszkańców wsi jest system kształcenia mieszanego, lokalnego i zdalnego. Kształcenie lokalne zapewnia bezpośredni kontakt z wykładowcą, który w przyjazny sposób pomaga poradzić sobie z trudnościami technicznymi, obawami, wątpliwościami. Program **e-VITA** udowodnił, że dobrym rozwiązaniem jest włączenie w proces szkoleniowy miejscowych instruktorów, dobrze osadzonych w realiach środowiskowych. Lepiej odpowiadają oni na specyficzne potrzeby mieszkańców, trafniej rozpoznają ich obawy i reagują na nie.

W czasie szkoleń organizowanych w gminach uczestnicy otrzymują informacje na przykład o stronach internetowych, powstających w ramach projektów realizowanych w gminie, uczą się korzystania z przygotowywanych narzędzi (na przykład for dyskusyjnych, umożliwiających wymianę opinii na tematy ważne dla danej grupy mieszkańców, albo e-sklepu, poprzez zamieszczanie swojej oferty itp.).

Praktyczne przykłady stanowią najlepszą zachętę, by kontynuować naukę.

Ważnym elementem skuteczności szkoleń, przygotowujących mieszkańców gmin do dalszej edukacji przez Internet, jest też dobór uczestników do poszczególnych grup szkoleniowych. Przystawanie wiedzy w grupie, która dobrze się rozumie i wspiera, ułatwia wykorzystanie doświadczeń wyniesionych ze szkoleń w budowaniu grup samopomocowych w edukacji internetowej. Właściwie dobrana grupa dyscyplinuje i mobilizuje do wysiłku, co w istotny sposób wspiera efekty zdalnego kształcenia. Sprawna organizacja szkoleń, przyjazna atmosfera i powstawanie grup samopomocowych, wydatnie zwiększają zainteresowanie mieszkańców dalszą edukacją przez Internet.

Przykład:

W programie **e-VITA** mieszkańcy korzystają z programu *e-learningu* „Planowanie projektów na rzecz lokalnych społeczności”. Na forach dyskusyjnych uczestnicy kursu wymieniają doświadczenia w zakresie prowadzenia działań społecznych w swoich środowiskach. Zadania zaliczeniowe to opracowywanie projektów pod kierunkiem prowadzącego kurs. Efektem szkolenia jest zdobycie wiedzy na temat poprawnego postępowania się metodą projektową w działaniach społecznych oraz wymiana doświadczeń i wypracowanie „banku pomysłów” na kolejne projekty. Wsparcie lokalne dla *e-learningu* jest organizowane przez gminnych koordynatorów wyznaczonych przez Partnerstwo na Rzecz Informatyzacji.

Promocja szkoleń

Warunkiem efektywnej organizacji szkoleń informatycznych dla mieszkańców wsi jest odpowiednie informowanie o nich. Promocja jest kluczowym narzędziem wdrażania szkoleń, jeśli mają one być zakończone sukcesem w realizacji wyżej opisanych celów. Promocja rozbudza zainteresowanie edukacją informatyczną i angażuje w proces kształcenia różne środowiska i grupy mieszkańców.

Skuteczna promocja szkoleń informatycznych wymaga:

- rozpoznania potrzeb potencjalnych uczestników;
- pozyskania niezbędnych zasobów na ich realizację (osób prowadzących, miejsc dostępu do komputerów i Internetu, itp.).

Z doświadczeń w realizacji programu **e-VITA** wynika, że podstawowe czynniki warunkujące skuteczność promocji szkoleń to:

- **Rola Partnerstwa**

W wypracowaniu planu promocji szkoleń powinni uczestniczyć przedstawiciele wszystkich podmiotów tworzących Partnerstwo na Rzecz Informatyzacji Gminy. Rekomenduje się zapisanie planu promocji w formie zadań i „standardów jakościowych”. Dzięki tej formie plan stanowi punkt odniesienia, względem którego można oceniać bieżące działania i porównywać, na ile wypełniają one wcześniejsze zobowiązania i założone cele. Zapisane plany z określonymi wskaźnikami i miernikami pozwalają na stałą i obiektywną ocenę – gdzie odnosimy sukcesy, a gdzie nie udaje się nam realizować zamierzeń. Należy pamiętać, że zadania zapisane w planie promocji powinny bezpośrednio przekładać się na działania realizowane w ramach organizacji poszczególnych szkoleń.

- **Czas**

Opracowanie planu promocji szkoleń powinno być jednym z pierwszych zadań tworzącego się Partnerstwa na Rzecz Informatyzacji Gminy. Warto podkreślić, że uruchomienie skutecznej promocji jest wydarzeniem na tyle skomplikowanym, iż składa się ono często na niezależne (względem prowadzonych szkoleń) przedsięwzięcie. Czas realizacji działań promocyjnych zazwyczaj związany jest z czasem przygotowywania szkoleń, rzadziej z okresem ich wdrażania. Informowanie o roli i znaczeniu edukacji informatycznej i możliwościach dalszego kształcenia przez Internet powinno być prowadzone od momentu rozpoczęcia działań przygotowujących organizację szkoleń, w czasie ich trwania oraz po ich zakończeniu (na podstawie zgromadzonych informacji o tym, jak uczestnicy szkoleń wykorzystują w praktyce zdobyte umiejętności).

- **Zgodność ze strategią informatyzacji**

Plan promocji szkoleń powinien wspierać realizację strategii informatyzacji wypracowaną w gminie. Wyrazem tego powinny być znaki rozpoznawcze na wszystkich materiałach przygotowywanych w ramach organizacji szkoleń, wspólne dla wszystkich działań składających się na proces informatyzacji. W ten sposób mieszkańcom gminy łatwiej zrozumieć zależności między szkoleniami a innymi działaniami prowadzonymi w ramach informatyzacji.

- **Osoby odpowiedzialne za promocję**

Odpowiedzialność za realizację planu promocji powinna spoczywać w rękach jednej lub dwóch osób, które napiszą w imieniu Partnerstwa materiały promujące szkolenia, opracują sprawozdania opisujące efekty szkoleń, nawiążą kontakty z lokalnymi mediami, itd. Funkcje

te może pełnić wyznaczony przez Partnerstwo koordynator gminny i jego współpracownik.

- **Realizatorzy**

W realizacji ustalonego planu promocji powinni uczestniczyć przedstawiciele wszystkich podmiotów wchodzących w skład Partnerstwa na Rzecz Informatyzacji Gminy. Realizatorzy promocji, a także miejsca oraz sposób prowadzenia promocji (kto, kiedy i w jaki sposób) mają równie istotne znaczenie dla skuteczności promocji, co treść informacji o szkoleniach przekazywana mieszkańcom. Różni Partnerzy mają różne możliwości w docieraniu do poszczególnych środowisk lokalnych, co warto w promocji edukacji informatycznej wykorzystać.

- **Treść**

Ustalenia sformułowane w opisach szkoleń powinny odnosić się zarówno do potrzeb potencjalnych uczestników szkoleń, jak i uwzględniać troskę o zrealizowanie przyjętych celów informatyzacji i kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. W opisie szkoleń należy zwrócić uwagę na te obszary działania i funkcjonowania odbiorców przekazu, które są najważniejsze z perspektywy uzgodnionych celów gminy. Dla tych obszarów należy ustalić odpowiednie standardy organizacji szkoleń (sposób formułowania tematów szkoleń, sposób rekrutacji uczestników, miejsca i terminy szkoleń itp.). Pomaga to uniknąć nieporozumień, wiąże interes indywidualny (zapewnienie mieszkańcom taniego dostępu do edukacji) z interesem społecznym (mieszkańcy zwiększają swoje umiejętności w obszarach niezbędnych do realizacji przyjętych celów informatyzacji i kierunków rozwoju gminy).

Przykład:

Zapraszamy na kurs tworzenia stron internetowych.

Taka treść ogłoszenia nie dostarcza niezbędnych informacji. Ogłoszenie o szkoleniu należałoby oprzeć o dwa kluczowe elementy, zgodnie z przyjętymi celami informatyzacji:

- prezentacja korzyści poprzez odniesienie umiejętności tworzenia stron internetowych do skuteczniejszego radzenia sobie z konkretnym problemem (ustalonym na podstawie wcześniej rozpoznanych potrzeb);

- neutralizacja podstawowych obaw i wątpliwości, które mogą stanowić barierę powstrzymującą przed uczestnictwem w szkoleniu.

- **Forma**

Treść promocji – informacje, które mamy przekazać, cele, które mamy osiągnąć – muszą być jasne dla odbiorcy. Warto więc ogłoszenia formułować krótko, konkretnie i, co najważniejsze, w języku odbiorcy informacji.

Przykład:

Skuteczna promocja szkoleń informatycznych opiera się na trafnym rozpoznaniu pozytywnych i negatywnych skojarzeń, jakie towarzyszą pojęciom „komputer” i „Internet”. Właściwy dobór słów i sformułowań w ogłoszeniach o szkoleniach decyduje nie tylko o tym, ile osób zainteresuje się szkoleniami, ale też, z jakich powodów zgłoszą się na szkolenie. Rozpoznanie skojarzeń pozytywnych pozwala trafnie opisać korzyści, jakie uczestnicy osiągną w wyniku szkoleń, rozpoznanie skojarzeń negatywnych pozwala skutecznie odpowiedzieć na obawy i wątpliwości. Im lepiej zrozumiemy sieć połączeń i skojarzeń z kluczowymi pojęciami „komputer” i „Internet” u odbiorców szkoleń, tym skuteczniejsza będzie promocja edukacji informatycznej.

Test skojarzeń jest prostą techniką wykorzystywaną w trakcie spotkań informacyjno-konsultacyjnych do badania potrzeb szkoleniowych. Polega on na poszukiwaniu skojarzeń z określonymi słowami (tu: „komputer”, „Internet”). Uczestnicy spotkań są proszeni o podanie pierwszych nasuwających się skojarzeń (ok. 3 sekundy na jedno skojarzenie). Test pozwala wychwycić skojarzenia automatyczne, nieocenzurowane przez racjonalne obszary umysłu człowieka. Technika ta jest przydatna do testowania słów, jakich mamy zamiar użyć w ogłoszeniach o planowanych szkoleniach.

W analizie zwracamy uwagę na to, czy słowa „komputer” i „Internet” wzbudzają jakieś negatywne skojarzenia, co może być tego przyczyną i czy może wpływać to na motywację do podjęcia nauki. W przypadku skojarzeń pozytywnych zwracamy uwagę na to, czy są one zgodne, spójne z przyjętymi założeniami strategii informatyzacji i kierunkami rozwoju gminy. Wyniki tego typu diagnozy w znacznej mierze dają odpowiedź na pytanie, jakie są rzeczywiste, a nie deklarowane, motywy podejmowania szkoleń.

Tab. 7. Przykłady skojarzeń związanych z pojęciami „komputer” i „Internet” oraz podawane wyjaśnienia tych skojarzeń (fragment materiału zgromadzonego w ramach monitoringu programu e-VITA)

Skojarzenia do pojęcia „komputer”	
Wstyd	Każdy chce ukryć, że nie umie obsługiwać komputera, żeby go nie wyśmiali.
Strata czasu	Jak ktoś się przyznaje, że dużo czasu spędza przy komputerze to znaczy, że nie uczy się, tylko traci czas, bawi się.
Stać mnie	Ludzie za wszelką cenę starają się pokazać, że jakoś sobie radzą, nie przyznają się do biedy, pokazują, że ich stać na ten komputer.
Bycie nowoczesnym	Nikt się nie przyzna, że nie ma pojęcia o komputerze, bo czym tu się chwalić? Że człowiek taki zacofany, nienowoczesny?
Bycie lepszym	Nikt się nie przyznaje, że nie radzi sobie tak dobrze jak inni, bo to świadczy o tym, że ktoś jest gorszy niż inni.
Lenistwo	Komputer bierze się z lenistwa. Na wsi jest mało osób, które korzystają z komputera, bo są nauczeni ciężkiej pracy i nie szukają drogi na skróty. Jak ktoś pracuje w polu, to jest praca. A jak siedzi i puka w komputer, to szukanie lżejszego życia.
Obcy świat	Niechęć do komputera bierze się z braku wiary w siebie, z takiego myślenia, że „co ma być, to będzie”. Ludzie nie przyznają się, że nie wiedzą jak korzystać z komputerów, boją się ich.
Szansa na pracę	Biednych naokoło dużo, bo jest zgoda na to, żeby siedzieć i nic nie robić. Takie przyzwyczajenie. Ale jak można komuś powiedzieć, że jest szkolenie z komputera, to niejeden pomyśli, że to jest jakaś szansa na pracę, bo teraz to wszędzie te komputery.

Skojarzenia do pojęcia „Internet”	
Nowy sposób na życie	Niektórzy to z Internetu zrobili sposób na życie. Nie pracują, tylko siedzą w Internecie. Już się ze znajomymi nie spotykają, tylko czatują.
Wiedzieć, o co chodzi	Teraz wszystko jest w Internecie, tylko trzeba wiedzieć gdzie znaleźć. Jak umiesz korzystać z Internetu, to wiesz, o co chodzi.
Można się pokazać	Niech wszyscy nas zobaczą w Internecie, nasze dożynki na przykład. Kultura na wsi kwitnie, nie mamy się czego wstydzić.
Rozwój turystyki	Z Internetu miastowi mogą się dowiedzieć, jak u nas jest ślicznie, czyste powietrze, lasy. Jak zobaczą te widoczki, to przyjadą i odpoczną. A my zarobimy.
Handel	Przez Internet łatwiej i taniej można kupić, czego się potrzebuje. Można też czasami znaleźć lepszego kupca niż tu na miejscu.
Oszczędność na dojazdach	Internet to oszczędność, nie trzeba nigdzie jechać.
Roszczeniowość	Niech nam dadzą w końcu ten Internet. Innym dali, to nam się też należy. Tamci to mają tyle komputerów, a nam tylko trzy dali. Ludzie się nauczyli, że im się wszystko należy. Zasiłki, obiady w szkole, to i komputery i Internet też im się należy.
Bezradność	Komputery i Internet – to dla ludzi za trudne, nie dają sobie rady z prostszymi rzeczami, to jak sobie mają poradzić z taką techniką.
Bycie gorszym	Do tego, że nie wiedzą, co to ten Internet, ludzie się nie przyznają, bo to znaczy, że są gorsi.
Zagrożenie	To przez Internet rolnicy nie mają, jak sprzedać zboża czy świniaka. Naciągnęli tego ze świata, to naszego nie kupują.
Koszty	Tyle mówią o tym Internecie, żeby tylko od ludzi pieniądze wyciągnąć. A skąd na to brać? Kupisz komputer, to potem jeszcze jakieś programy, opłaty za Internet. Ja mam za mało pieniędzy, żeby na to wydawać.

Interpretacja:

Pojęcia „komputer” i „Internet” wywołują skojarzenia zarówno pozytywne, jak i negatywne. Pozytywne skojarzenia odnoszą się do szans na zwiększenie przychodów (na przykład z turystyki) czy znalezienie pracy, do możliwości zaoszczędzenia (na kosztach dojazdów, zakupów), „pokazania się” (na przykład tradycji i obyczajów). Część mieszkańców gmin wiejskich kojarzy te pojęcia z negatywnymi cechami, takimi jak: lenistwo, bezradność, zagrożenie ze strony konkurencji, lub z dodatkowymi kosztami. Zwraca też uwagę grupa skojarzeń świadczących o postawach typu roszczeniowego. „Komputer” i „Internet” są kojarzone z takimi pojęciami, jak zasiłki i inne formy pomocy socjalnej.

Rekomendowana tematyka szkoleń

Doświadczenia wyniesione z realizacji programu **e-VITA** wskazują na wysoką przydatność organizowania w procesie informatyzacji gminy następujących szkoleń:

Podstawowa obsługa komputera i Internetu

Szkolenie łączy elementy informacyjne z integracyjnymi i motywacyjnymi. Działania są skoncentrowane na zmniejszeniu obaw uczestników przed korzystaniem z komputera i Internetu, wzmocnieniu pozytywnego nastawienia do tych narzędzi. Szkolenie przybliży uczestnikom zasady obsługi komputera (na przykład uruchamianie, posługiwanie się myszką, ściąganie plików, drukowanie) oraz uczy korzystania z Internetu (na przykład wyszukiwanie potrzebnych informacji, zakładanie kont e-mailowych). Podstawowym oczekiwanym efektem szkolenia jest zachęcenie uczestników do praktycznego wykorzystywania zdobytych umiejętności w codziennych sytuacjach, a także do dalszego kształcenia się poprzez Internet.

Poruszanie się na rynku pracy, poszukiwanie pracy w Internecie

Szkolenia z poszukiwania pracy w Internecie omawiają m.in. sposoby komunikowania się z pracodawcami i sztukę autoprezentacji. Uczestnicy poznają sposoby budowania strategii kariery (plan mini-max), oceniają swoje mocne i słabe strony na rynku pracy, uczą się, jak napisać CV i list motywacyjny, jak odnieść sukces w rozmowie kwalifikacyjnej. Program szkolenia zawiera także wiadomości z zakresu wykorzystania Internetu do wyszukiwania ofert pracy, odpowiadania na nie i aplikacji online.

Budowa i marketing stron internetowych

Szkolenie przekazuje wiedzę na temat zasad i sposobów tworzenia witryn internetowych. Uczestnicy nabywają umiejętności umożliwiające samodzielne tworzenie i publikowanie witryn internetowych oraz umieszczanie ich w popularnych wyszukiwarkach. Szkolenie jest oparte na programie FrontPage2003 – najbardziej intuicyjnej i najprostszej w obsłudze aplikacji umożliwiającej tworzenie i publikację stron internetowych. Doświadczenia wynikające z realizacji programu **e-VITA** wskazują, że wiele osób po zakończeniu szkolenia deklaruje chęć założenia własnej strony internetowej.

Sprzedaż produktów turystycznych przez Internet

Szkolenie zapoznaje z zasadami kształtowania produktu turystycznego oraz jego prezentacji w Internecie. Uczestnicy szkolenia na podstawie przygotowanych przez trenera arkuszy przeprowadzają analizę zasobów i opracowują, na podstawie zidentyfikowanych zasobów, propozycję produktu – programu kilkudniowego pobytu. Z pomocą trenera wykonują kosztorys produktu. W kolejnym etapie uczestnicy przygotowują prezentację opracowanego produktu z wykorzystaniem programu PowerPoint po to, by posługiwać się nią w działaniach promocyjnych. Dzięki indywidualnej pracy warsztatowej w pracowni komputerowej, uczestnicy poznają Internet jako narzędzie promocji, sprzedaży produktu turystycznego oraz źródło informacji. Prezentując Internet jako narzędzie promocji, szkolenie wykorzystuje serwisy promujące turystykę wiejską. Szkolenie w gminach uczestniczących w programie **e-VITA** zostało ocenione zarówno przez uczestników, jak i przedstawiciele samorządu lokalnego jako szczególnie użyteczne w realizowaniu planów rozwoju lokalnych przedsiębiorstw turystycznych.

Księgowość elektroniczna dla małych przedsiębiorstw i rolników

Po ukończeniu szkolenia uczestnicy wiedzą, jak i gdzie załatwić formalności związane z rozpoczęciem działalności gospodarczej (z wykorzystaniem formularzy w formie elektronicznej). Potrafią obsługiwać program księgowy, sporządzać deklaracje podatkowe i deklaracje ZUS. Szkolenia z e-księgowości są oceniane jako przekazujące pożyteczną wiedzę przydatną w codziennym życiu. Część uczestników z gmin uczestniczących w programie **e-VITA** zadeklarowała, że szkolenie umożliwiło im samodzielne otwarcie działalności gospodarczej. Pozostałe osoby wykorzystały wiedzę zdobytą podczas kursów do usprawnienia już wykonywanej pracy zawodowej lub do zdobycia pracy.

Zakładanie i prowadzenie sklepu internetowego

W trakcie szkolenia uczestnicy poznają historię handlu w Internecie, ilustrowaną konkretnymi przykładami, pokazującymi dynamikę rozwoju e-handlu oraz samego Internetu. Kurs obejmuje podstawowe zagadnienia związane z aspektami prawnymi handlu w Internecie. Używa się do tego prezentacji różnych rozwiązań *e-commerce*, tak by uczestnicy mieli świadomość, czego potrzebują i gdzie mogą to znaleźć. Pokazywane są przykłady sklepów internetowych założonych na wsi w różnych krajach. Uczestnicy poznają też zagadnienia dotyczące bezpieczeństwa e-handlu. Dotyczy to zarówno tego, jak zbudować bezpieczny sklep, jak i tego, jak bronić się przed nieuczciwymi klientami. W ramach części praktycznej uczestnicy szkolenia wspólnie zakładają przykładowy sklep, umieszczają w nim produkty i tworzą mechanizm umożliwiający płatność przez Internet kartą kredytową.

Podstawy obsługi programów z pakietu Office

Głównym celem szkolenia jest poznanie zasad i sposobów pracy w środowisku programów Office, nabycie umiejętności poruszania się po oprogramowaniu oraz tworzenia własnych dokumentów, arkuszy i prezentacji. Zajęcia polegają na praktycznym wykorzystywaniu wiedzy teoretycznej dotyczącej obsługi programów ze środowiska MS Office.

Podstawy systemu Linux

W czasie szkolenia uczestnicy nabywają następujące umiejętności związane z systemem operacyjnym Linux: zarządzanie systemem plików, obsługa drukarek, konfiguracja sieci LAN, konfiguracja TCP/IP, instalacja i konfiguracja serwerów WWW, FTP, konfiguracja lokalnego serwisu poczty elektronicznej. Każdy uczestnik otrzymuje płytę instalacyjną najbardziej stabilnej i powszechnie używanej dystrybucji Fedora Core należącej do rodziny Linuxa, oraz materiały pomocnicze. Szkolenie jest przeprowadzane dla mieszkańców umiających posługiwać się komputerem w zakresie instalacji MS Windows i konfiguracji sieci opartej o protokół TCP IP w środowisku MS Windows.

Specyfika szkoleń skierowanych do dorosłych mieszkańców wsi

Edukacja informatyczna na wsi powinna być w szczególności kierowana do dorosłych mieszkańców. Dzieci i młodzież są objęte nauczaniem informatyki w ramach zajęć szkolnych. Dorośli mieszkańcy wsi zwykle nie mają dostępu do tanich i jakościowych szkoleń w tym

zakresie. Wypracowanie systemu szkoleń dla dorosłych mieszkańców, spełniającego założone standardy jakości i zapewniającego możliwie szeroką dostępność, jest poważnym wyzwaniem w procesie informatyzacji gmin wiejskich. Wysokiej jakości edukacja rolników, przedsiębiorców, pracowników lokalnych instytucji i organizacji czy osób bezrobotnych, które muszą dostosować kwalifikacje do oczekiwań rynku, to w świetle doświadczeń zdobytych przy realizacji programu **e-VITA** kluczowy element efektywnej informatyzacji gminy.

Problem dostosowania sposobu prowadzenia szkoleń do potrzeb dorosłych mieszkańców wsi jest szczególnie ważny ze względu na obawy i wątpliwości zgłaszane przez tę grupę. Również sam proces uczenia dorosłych mieszkańców wsi musi uwzględniać ich specyficzne doświadczenia, które wymagają rzetelnego rozpoznania i analizy. Efektem tych działań powinno być wypracowanie takiego sposobu uczenia, który jest dostosowany do jasno określonych potrzeb konkretnej grupy. Dotyczy to w szczególności używanego na szkoleniach języka, który powinien być jasny i zrozumiały dla uczestników, a niekoniecznie koncentrować ich uwagę na opanowaniu specyficznych pojęć używanych w informatyce.

Specyfika szkoleń dla osób z niskimi kwalifikacjami

Jedną z grup priorytetowych, której potrzeby powinny być uwzględnione w organizowanych szkoleniach, są osoby o niskich kwalifikacjach. Statystyki programu **e-VITA** pokazują, iż uczestnictwo tych osób w szkoleniach jest stosunkowo rzadkie, a ich szanse na udział w podnoszeniu kwalifikacji i rozwoju kompetencji osobistych są dużo niższe niż lepiej wykształconych mieszkańców. Należy też zauważyć, że grupa uczestników szkoleń z niskimi kwalifikacjami wyróżniała się w większości gmin uczestniczących w programie **e-VITA** pewnymi cechami społeczno-demograficznymi. Były to najczęściej osoby starsze, pracujące w gospodarstwach rolnych, byli pracownicy PGR-ów lub osoby długotrwale bezrobotne, mieszkające w peryferyjnie położonych miejscowościach gminy. Narastające społeczne i ekonomiczne wykluczenie osób z niskim poziomem wykształcenia to poważny problem dostrzeżony i sygnalizowany na spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych. Przekonanie, że „młodzi niech się uczą, a starsi jakoś doczekają”, jest, w opinii wielu mieszkańców, groźnym w skutkach rozwiązaniem.

Niskie umiejętności w korzystaniu z nowej technologii w grupie osób z niskimi kwalifikacjami oznacza ich upośledzenie również w wielu

innych dziedzinach. Wiąże się to nie tylko z niskimi dochodami, ale także z marginalizacją społeczną i bezradnością w rozwiązywaniu wielu problemów życia codziennego. Tymczasem, jak wskazują opinie uczestników spotkań informacyjno-konsultacyjnych programu **e-VITA**, równomierny rozkład aktywności wpływa pozytywnie na proces informatyzacji w gminie. Włączenie mieszkańców o niskich kwalifikacjach w edukację informatyczną służy integracji lokalnej społeczności, buduje zgodę społeczną niezbędną do dalszego inwestowania w informatyzację.

Problemem w adresowaniu działań szkoleniowych do grupy mieszkańców o niskich kwalifikacjach jest oczywiście jej „niewdzięczność”. Osoby takie nie są skłonne do uczestnictwa w szkoleniach, źle odnajdują się w sytuacji ucznia, a wynika to z bariery psychologicznej i wcześniejszych porażek edukacyjnych. Inwestycje w kształcenie tych osób nie mają stopy zwrotu porównywalnej ze zwrotami inwestycji w kształcenie osób ze średnim i wyższym wykształceniem. Problemem jest także to, iż osoby te mają braki w obszarze kompetencji osobistych, takich jak umiejętność czytania ze zrozumieniem, pisanie, liczenia (trudność w zapamiętywaniu nazw, czytaniu instrukcji itd.). Podnoszenie kompetencji osobistych nie przekłada się zaś bezpośrednio na wyniki szkoleń i wzrost produktywności takiej osoby jako uczestnika szkolenia.

Doświadczenia programu **e-VITA** dostarczają argumentów przemawiających za objęciem działaniami edukacyjnymi w procesie informatyzacji również osób o niskich kwalifikacjach. Trzeba jednak podkreślić, że gminy mają w pewnym sensie alternatywę: czy inwestować w tę najtrudniejszą grupę mieszkańców, zdając sobie sprawę, iż wymaga to szczególnie precyzyjnych, kompleksowych oraz starannie monitorowanych i ewaluowanych działań szkoleniowych przy prawdopodobnie mało spektakularnych wynikach, czy też zadowalać się stwarzaniem ogólnych warunków dla poprawy wskaźników uczestnictwa w kształceniu informatycznym i jego efektywności, przy założeniu, iż grupy najbardziej uprzywilejowane będą korzystać z nich w największym stopniu, zapewniając jednocześnie większą efektywność wykorzystania Internetu w rozwiązywaniu lokalnych problemów.

Rola władz gminy w organizowaniu edukacji mieszkańców

Metoda e-VITA wskazuje szereg obszarów, które mają duży wpływ na generowanie pozytywnych zmian związanych z edukacją mieszkańców i których wykorzystanie leży w kompetencjach władz gminy. Są to:

- tworzenie warunków dla wzrostu zysków z edukacji informatycznej;
- promowanie dobrych schematów współfinansowania;
- poprawa jakości kształcenia informatycznego mieszkańców i koordynacja wszystkich działań edukacyjnych z przyjętymi kierunkami rozwoju gminy.

Organizacja szkoleń w gminach powinna koncentrować się przede wszystkim na rozwiązaniach gwarantujących wysokie i trwałe zyski przy relatywnie niedużym zaangażowaniu gminy. Przykładem są rozwiązania, które zachęcają gminne placówki oświatowe do inwestowania w kształcenie informatyczne przy jednoczesnym zmniejszaniu wydatków gminy na ten cel. Ideałem jest na przykład skłonienie szkół gminnych do prowadzenia szkoleń dla rodziców, zaś lokalnych przedsiębiorstw do inwestowania w kwalifikacje zawodowe pracowników z terenu gminy. Niektóre z gmin uczestniczących w programie **e-VITA** rozpoczęły już działania idące w tym właśnie kierunku (na przykład w gminie Stoszowice wdrożono Gminną Platformę Edukacyjną wraz z aplikacjami e-dzienniczka).

Wyzwaniem dla gmin jest uniknięcie pewnego marnotrawstwa środków, polegającego na dofinansowywaniu kształcenia informatycznego osób, które są w stanie samodzielnie je sfinansować (na przykład skorzystać ze szkoleń organizowanych przez firmy z reguły i tak skłonne do inwestycji w szkolenia pracowników). Właściwe wydatkowanie środków gminy polegałoby więc na identyfikacji ewentualnych beneficjentów szkoleń, którzy sami nie są w stanie pokonać bariery finansowej.

Kontrola jakości i polepszanie podaży szkoleń prowadzonych na terenie gminy to również obszar, gdzie działania władz samorządowych mogą okazać się niezbędne. Kluczowe jest tutaj zapewnienie jak największej różnorodności oferty szkoleniowej, adresowanej i docierającej do różnych grup odbiorców z odmiennymi potrzebami. Duże znaczenie ma włączenie samych mieszkańców w dyskusję nad formą i treścią szkoleń organizowanych w gminie. Uświadomienie sobie wszystkich zysków i kosztów związanych ze szkoleniami

informatycznymi daje również szansę na zwiększenie w gminie podaży szkoleń ogólnych i inwestycji w osobiste kompetencje mieszkańców. Z racji istnienia wolnego rynku szkoleń, wyzwaniem dla władz gminy jest stworzenie przejrzystego systemu konkurencji, opartego m.in. na dostępie do rzetelnej informacji na temat instytucji oferujących szkolenia oraz programów finansowanych ze środków Unii Europejskiej wspierających rozwój zasobów ludzkich. Ważną rolę do odegrania mają tu uzgodnione w procesie informatyzacji standardy jakości edukacji użytkowników Internetu.

Rozwiązaniem, które ma na celu stworzenie warunków motywujących do podejmowania szkoleń i do zwiększania korzyści z inwestowania w kształcenie informatyczne, jest także przyjęty system uznawania i certyfikacji kształcenia nieformalnego. Zaświadczenia wystawiane po zakończeniu szkoleń muszą rzetelnie opisywać opanowane przez uczestników umiejętności. Dzięki temu stają się czytelne zarówno dla potencjalnych pracodawców, jak i samych uczestników tych szkoleń.

Ostatnim obszarem interwencji władz gminy, rekomendowanym w **metodzie e-VITA**, jest stworzenie ram dla koordynacji różnych działań edukacyjnych. Docelowym zalecanym rozwiązaniem jest skoordynowanie prowadzonych szkoleń informatycznych ze szkoleniami z zakresu przedsiębiorczości, prawa, nauki języków obcych oraz z gminną polityką kształcenia ustawicznego (kształtowania pozytywnych postaw i nawyków wobec uczenia się przez całe życie). Realizacja tego postulatu może opierać się na systemie działań promujących uczestnictwo mieszkańców gminy w tanich, ale wysokiej jakości szkoleniach poprzez Internet.

